

Záznam o jednom dvojediném setkání aneb Co bude dál?

Od dramatické hry k divadelnímu tvaru

Praktická dramaturgie - dramaturgický rozbor

Dramatická situace a její stavba

Dramatický prostor - aranžmá jako významotvorný prvek

Významové akcenty v inscenaci

Tempo a rytmus v inscenaci

To všechno bylo postupně teoreticky probráno a prakticky vyzkoušeno v jednotlivých víkendech, v nichž se v Klubu pracujících v Mnichově Hradišti konaly Středočeské krajské dílny a přehlídky dětského divadla. To, čemu se postupně Soňa Pavelková, Jarmila Černíková, Milan Schejbal, Kateřina Fixová, Jaroslav Kodeš, František Zborník, Radka Mašatová, Luděk Richter a Milada Mašatová se seminaristy věnovali jednotlivě, bylo třeba vyzkoušet ve vzájemných vazbách. Tohoto nelehkého úkolu se ujal František Zborník v seminární části Středočeské krajské přehlídky v Mnichově Hradišti od pátku 6. do neděle 8. dubna 1990. A protože tu byla také přehlídková představení a povídání o nich, času bylo málo. A tak se programově pokračovalo o měsíc později ve dnech 11.–13. 5. na semináři v Tylově divadle v Rakovníku, kde už v tom nebyl František sám. Pomáhali mu Jiřina Lhotská a Jarda Kodeš.

Ve všech dostupných prostorách Klubu pracujících a Tylova divadla, kam se uchýlili seminaristé rozdělení do skupin, zaznívaly znovu a znovu, lámaly se a opět tvořily repliky vzniklé na základě textu Josefa Křešničky „Nezlomení“:

Hýzrle: Já pán, ty pán. Děláš snad těm snopům velitele, rychtáři? Znával jsem tě jako rozumného chlapa.

Řekni, ať jdou domů, a já zapomenu, že jste přišli se zbraněmi v rukou. Dám vám milost. No tak, Prokope, nepovíš mi nic?

Prokop: O milost nejde. Přišli jsme jen oznámit, že si zachováme svoji starou víru.

Hýzrle: To není možné. Na to nemáte právo. Ani já ne. Císařův rozkaz je jasný.

Prokop: Tedy odpíráme poslušnost.

Hýzrle: Odpíráte? Co to znamená?

Prokop: Nezradíme svoji víru. Nezradíme sami sebe. A bude-li to nutné, opřeme se zbraněmi.

Po prvním kole lopecení byly v závěru mnichovohradištské přehlídky předvedeny a analyzovány

výsledky práce jednotlivých skupin. Nebylo to špatné jako základ k práci na tom, abychom se o postavách dozvěděli daleko víc z jejich jednání než ze samotného textu. Přes bariéru času a ne zcela stejného složení seminárních skupin se na dané situaci pokračovalo v Rakovníku. Tentokrát lektori vstupovali razantněji do dotváření díla. Opět předváděčky a jejich zhodnocení. Inscenační výsledky byly více než zdařilé. Ale o ně vlastně nešlo, důležitá byla možnost vlastního osahání procesu, jakým se k nim došlo, uvědomění si všech základních kamenů inscenační práce v jejich souvislostech a provázanosti.

Přijíždí Milada Mašatová s Královskou buchtou a jinými lahůdkami stvořenými Pavlem Šrutem.

Repliky Hýzrleho a Prokopa vystřídala poezie:

Když kraloval Ječmínek

jako český král,

koupil pytel ječmene

a královně ho dal.

Z ječmene byla mouka

a z mouky bylo těsto,

z těsta královská buchta

pro královské město.

x

Když kraloval Ječmínek

jako český král,

koupil pytel ječmene

a královně ho dal.

Pak pozval královnu

a měli hostinu,

když buchtu dojedli,

usnuli ve stínu.

Problematiku divadelní režie jako takové vystřídala problematika tvarování inscenace v dětském divadelním souboru. Mluvílo se o asociačních řadách, o možnostech práce na drobných útvarech, vhodných zvláště pro práci s nejmenšími dětmi a o předivu metodických postupů a zacházení s nimi při utváření divadelního tvaru. A protože povídáním se toho člověk moc nenaučí, seminaristé se znovu rozešli do skupin,

aby si na konkrétním textu vše ozkoušeli prakticky. A opět předváděčky a jejich rozbor seminaristy samotnými, korigovaný Miladou Mašatovou a Jiřinou Lhotskou.

Kromě vlastního semináře, který byl logickým završením řady témat citovaných na začátku, absolvovali účastníci tohoto dvojjediného setkání program Střečeské krajské přehlídky dětských divadelních a loutkářských souborů v Mnichově Hradišti a blok představení v rakovnickém pokračování semináře.

Přehlídku v Mnichově Hradišti otevřel svou inscenací poezie L. Štíplové Povídám, povídám neplechý soubor OB z Dobrovice, vedený ing. Janem Dytrychem. LDO LŠU z Brandýsa n. L. se představil dvěma inscenacemi. První byla scénickým převyprávěním motivů ze známé knížky A. Lindgrenové Pipi Dlouhá punčocha. Druhá pak jevištní realizací textu M. Macourka a B. Kramáře Bonifác a bratránci. Obě inscenace s dětmi nastudovala Vlasta Krautmanová. Po letité přestávce se na přehlídce objevil soubor Větrník ZK ROH Labín n.p. BSS z Brandýsa nad Labem, vedený Františkem a Veronikou Tomáškovými. Původně i on měl připraveny dvě inscenace, nakonec však zůstalo při jedné, a sice u jevištního ztvárnění básniček E. Frynty, uváděném pod názvem Písničky bez muziky. Představení přepracovaného Čarodějného bálu D. Jandové se pro onemocnění v souboru na přehlídce neuskutečnilo. Ze stejného důvodu Divadlo na dubu ODDM Praha-západ nepřijelo s očekávanou Komedijí o Felsenburkovi, slavném rytíři. A tak soubor se svou vedoucí Danou Bláhovou mohl do programu přehlídky přispět „pouze“ inspirativní ukázkou metod práce na připravované inscenaci. Přehlídková představení uzavřel hostující soubor Pampelišek LDO LŠU z Prahy 5, který v režii Marie Kolářové uvedl Komenského Labyrint světa a ráj srdce.

Z uvedených inscenací zaujaly zejména dvě: Bonifác a bratránci brandýské LŠI a Písničky bez muziky brandýského Větrníku. Inscenace Bonifác a bratránci byla vystavěna na původně improvizovaných etudách z cirkusového prostředí, nakupování dárků, jízdy vlakem a dalších. Bylo v ní využito hravosti a spontaneity dětí a pohybových dispozic představitele Bonifáce. Přesto, že se nepodařilo jednotlivé etudy – situace důsledně tematizovat a podřídit jednotící myšlenkové linii celé hry, byl výsledný tvar podnětnou ukázkou způsobu tvarování inscenace v dětském kolektivu. Porota soubor doporučila jako náhradní k účasti na národní přehlídce v Prachaticích.

Inscenace Písničky bez muziky je výsledkem úsilí o adekvátní jevištní tvar, pracující s Fryntovými básničkami a jeho podivuhodným viděním světa. Fryntova poezie byla souboru inspirací a východiskem ke hře, k novým kontextům, opět k poezii. Inscenace je uvozena odmítnutím poučování a mentorských kliše a přihlášením se k hraní a spontaneitě. Hra a s ní spjatá fantazie jsou hlavními hybateli celé inscenace. Větrníku

je nutno navíc přiznat velice slušnou vybavenost a vkus. Přes všechna tato pozitiva se při uvažování nad inscenací vkrádá myšlenka, zda hra s nafukovacími balónky a jevištní prezentace hravosti není jen jiným druhem konvence, kterou inscenátoři hned v úvodu zamítají. Po opakovaném zhlédnutí se však taková úvaha nezdá být podstatnou, neboť hra přeci jenom vítězí. Brandýský Větrník byl porotou nominován k účasti na národní přehlídce v Prachaticích.

Všechna představení přehlídky se stala i seminárním „materiálem“, který byl zevrubně analyzován z hlediska seminárního tématu i z hledisek širších všemi přítomnými účastníky mnichovo-hradištského setkání. Porota ve složení dr. František Zborník, Pavel Štěpán a Saša Pernica pouze „shrabovala“.

Nejinak tomu bylo s blokem představení v rakovnickém pokračování semináře. Vystoupily v něm tři soubory se čtyřmi inscenacemi. První na řadě zde byli odchovanci z někdejšího dětského souboru Azalky Horáckové z Liberce, kteří si říkají Proměny. Představili se vlastním dílkem, nazvaným Snad to není nadávka, reflektujícím jejich zkušenosti a starosti se světem, kterým právě žijí. Dětský divadelní soubor Kvítka z Liberce, vedený Azalkou Horáckovou, uvedl své zpracování Zlatovlásky Josefa Kainara. Hudradlo ze Zlivi přivezlo do Rakovníka své dvě nové inscenace: Pohádku o zemičce Zvoničce, kterou vytvořil kolektiv souboru na půdorysu textové předlohy J. Joyce Kočka a čert a původní práci Miroslava Slavíka a kolektivu souboru, nazvanou Blbina. Tento programový blok doplnila videoprojekce pořadu o estetické aj. mimoškolní výchově organizované na půdě ZŠ v Liberci, Lesní ulici. Libereckým je v pravdě co závidět.

Rakovník 13. 5. 1990 v 12.45 hod.

Dvojjediné setkání vedoucích dětských dramatických kolektivů je už, už u konce. Unaveni, avšak posílení pro další práci v souborech, se seminaristé chystají rozjet do svých domovů. Uspokojení z účelně naplněných víkendů zastírají chmury, vnesené do závěru celé akce. Jde o to, že tato a jiná smysluplná setkání byla prostřednictvím kulturních zařízení zabezpečována finančně státem. Jde o to, že se oprávněně projevují obavy nad tendencemi, které vedou k ukončení činnosti kulturních zařízení, která až dosud tuto činnost vykonávala, a spolu s tím k absenci státní odborné péče.

Nejiniciativnější vedoucí dětských kolektivů ze Středočeského kraje a z Prahy se domlouvají o nutnosti co nejrychleji ustavit Středočeskou a pražskou regionální sekci Sdružení pro tvořivou dramaturgii jako platformu, která by se přičinila o pokračování toho, co bylo úspěšně započato a bez čeho se v oblasti dětského divadla a dramatické výchovy nedá pokročit dál. Všem je jasné, že je jedno, na jaké bázi bude odborná péče zajišťována, že však není jedno, zda s kulturními zařízeními odejdou ze scény i ti, kdo ji posud fundovaně

zabezpečovali, že není jedno, zda dá stát od této péče ruce pryč či ji bude i nadále finančně garantovat, neboť žádné dobrovolné sdružení nemůže odbornou péčí finančně saturovat v potřebné míře.

13.15 hod.

Úkoly jsou rozděleny. Eva zajistí sál, Dana napíše a namnoží pozvánky, Milan je rozešle spolu s přihláškami do Sdružení pro tvořivou dramaturgii, Jiřina připraví ...

Bude to stačit?

Milan Strotzer

Napsáno pro časopis Amatérská scéna 4. 7. 1990

Publikováno: Amatérská scéna 10/1990, str. 6.